

Bryssel den 3 oktober 2022
(OR. en)

12997/1/22
REV 1

SOC 533
EMPL 365
ECOFIN 942
EDUC 333

I/A-PUNKTSNOT

---

från: Kommittén för socialt skydd
till: Ständiga representanternas kommitté (Coreper I)/rådet

Ärende: Centrala utmaningar på det sociala området: Huvudbudskapen från kommittén för socialt skydd på grundval av den årliga översynen av verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet
– Godkännande

För delegationerna bifogas huvudbudskapen från kommittén för socialt skydd på grundval av den årliga översynen av verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet och utvecklingen inom politiken för socialt skydd, så att de kan godkännas av rådet den 17 oktober 2022.

Den fullständiga rapporten återfinns i dok. 12997/22 ADD 1.

De landsprofiler inom ramen för verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet som bifogats denna rapport återfinns i dok. 12997/22 ADD 2–4.

*Huvudbudskapen från kommittén för socialt
skydd*

Årsrapport 2022

*Årlig översyn av verktyget för bedömning av situationen för det
sociala skyddet och utvecklingen av politiken för socialt skydd*

DE VIKTIGASTE BUDSKAPEN

1. **För att fullgöra sin uppgift enligt artikel 160 i EUF-fördraget har kommittén för socialt skydd, för föreläggande inför rådet, utarbetat en årlig översyn av den sociala situationen i EU och den politiska utvecklingen i medlemsstaterna** på grundval av de mest aktuella uppgifterna och den mest aktuella information som finns att tillgå. Mot denna bakgrund lyfter kommittén för socialt skydd fram följande resultat och gemensamma prioriteringar, som bör vägleda det förberedande arbetet inför den årliga strategin för hållbar tillväxt 2023.
2. **Under 2021 tog tillväxten åter fart i EU:s medlemsstater.** Den förbättrade sanitära situationen samt de samordnade åtgärderna på EU-nivå och nationell nivå för att mildra effekterna av covid-19-pandemin bidrog till att EU:s ekonomi under hösten 2021 åter låg på samma produktionsnivå som före pandemin. Arbetslösheten minskade från en hög pandeminivå på 7,8 % i slutet av 2020 till 6,0 % i mitten av 2022. Hushållens reala inkomster förbättrades också under 2021.
3. **Under 2022 skapade Rysslands anfallskrig mot Ukraina en ny ekonomisk och geopolitisk miljö.** De ökade energi- och råvarupriserna, försörjningsstörningarna och den ökade osäkerheten hotar Europas återhämtning efter pandemin och bidrar till försämringen av det sociala och ekonomiska klimatet. Höga energipriser, stigande inflation och höga allmänna levnadskostnader kan få många hushåll att hamna i en prekär ekonomisk situation, särskilt låginkomstfamiljer som lägger en större del av sina inkomster på energi och livsmedel, och därmed vända de senaste årens framsteg när det gäller att minska arbetslösheten, fattigdomen och ojämlikheten i många länder.
4. **Kriget har också utlöst en enorm humanitär kris, där mer än 12 miljoner ukrainare har flytt sitt land sedan konflikten bröt ut.** Tillströmningen av flyktingar i Europa belastar ett antal EU-länders förmåga att absorbera och ge skydd åt dem som flyr kriget och lägger en stor börda på systemen för socialt skydd och social delaktighet i hela Europa.

5. **Före Rysslands invasion av Ukraina kunde man i allmänhet se en positiv utveckling av den sociala situationen, där de flesta indikatorerna för verktyget för bedömning av situationen för det sociala skyddet för 2021 främst pekade på positiva förändringar i medlemsstaterna, vilket återspeglar effekterna av återhämtningen och bidraget från systemen för socialt skydd och social delaktighet, särskilt följande:**
- **Minskad risk för fattigdom eller social utestängning** i över en tredjedel av medlemsstaterna, vilket särskilt återspeglar en minskning av den **allvarliga materiella och sociala fattigdomen** i många länder, men med en mer **blandad utveckling** när det gäller fattigdomsriskerna och den andel av befolkningen som lever i hushåll med mycket låg arbetsintensitet.
  - **En betydande minskning av fattighetsnivån** för befolkningen i allmänhet i omkring en tredjedel av medlemsstaterna, samtidigt som den **ihållande fattigdomen minskar** i hälften av länderna, vilket delvis återspeglar en **ökad inverkan av sociala transfereringar** i en tredjedel av medlemsstaterna.
  - **Situationen för barn förbättrades i allmänhet** i många medlemsstater, vilket avspeglas i att de löper lägre risk att drabbas av fattigdom eller social utestängning, att de i lägre utsträckning lider av materiell och social fattigdom och i att fattighetsklyftan minskar bland barn (även om ökningsförändringar också har observerats i fråga om det sistnämnda för barn i 7 medlemsstater).
  - **Situationen för ungdomar har också förbättrats**, med en minskning av andelen unga som varken arbetar eller studerar¹ och en minskning av antalet elever som lämnar skolan i förtid i en tredjedel av länderna.
  - **Sysselsättningsgraden för äldre arbetstagare fortsatte att öka** i två tredjedelar av medlemsstaterna, vilket återspeglar förbättringar på arbetsmarknaden under 2021.
  - En **förbättring av situationen avseende fattigdom och relativinkomst för äldre** (65 år eller äldre), med minskad risk för fattigdom eller social utestängning i nästan hälften av länderna.

---

¹ Unga som varken arbetar eller studerar.

6. **Det fanns dock vissa områden där man behövde hålla ett öga på utvecklingen under 2021, nämligen följande:**
- **Ökande långtidsarbetslöshet** i nära en tredjedel av medlemsstaterna.
  - En ökning av den **andel av befolkningen som bor i hushåll med mycket låg arbetsintensitet** i en tredjedel av medlemsstaterna.
  - Den blandade utvecklingen när det gäller **inkomstskillnader**, med minskningar i en tredjedel av medlemsstaterna men med ökningarna i ungefär lika många medlemsstater.
7. **Den europeiska pelaren för sociala rättigheter utgör, tillsammans med EU:s överordnade mål på områdena sysselsättning, kompetens och minskning av fattigdom och social utestängning, som ingår i handlingsplanen för att genomföra pelaren, den nödvändiga ramen för åtgärder på EU- och medlemsstatsnivå.** Medlemsstaternas åtaganden, som lades fram för EU:s sysselsättnings- och socialministrar i juni 2022, svarar mot, eller till och med överträffar, EU:s överordnade mål. Eftersom målen är inbördes avhängiga och förstärker varandra bör konsekventa politiska åtgärder vidtas inom alla politikområden. När det gäller fattigdomsminskningsmålet har antalet personer som riskerar fattigdom eller social utestängning i de flesta medlemsstater varit konstant eller minskat jämfört med 2019.
8. **Under de nuvarande instabila förhållandena bör EU och medlemsstaterna fortsätta att vidta riktade och effektiva politiska åtgärder för att stärka den sociala delaktigheten och det sociala skyddet och minska riskerna för utsatta hushåll och individer.** Åtgärder utanför socialpolitikens område bör även bidra till att förbättra den sociala situationen i hela unionen. Samtliga reformer, även de som rör den gröna och den digitala omställningen, behöver ta hänsyn till sociala frågor och sysselsättningsfrågor. En ökad användning av bedömningar av fördelningspolitiska effekter kan bidra till att förebygga negativa sociala effekter.

9. **De sociala trygghetssystemen behöver stärkas ytterligare för att öka deras motståndskraft så att de kan stå emot nuvarande och kommande utmaningar.**

Moderniseringsprocessen, som har pågått i många medlemsstater, måste fortsätta med genomförandet av principerna om aktiv inkludering, med tonvikt på tillräckligt inkomststöd, stöd till social integration och deltagande på arbetsmarknaden, tillsammans med tillhandahållande av tjänster av god kvalitet till ett överkomligt pris. Det bör förbli en prioritering att säkerställa att arbetstagare med atypisk anställning och egenföretagare omfattas av de sociala trygghetssystemen. Det behövs effektiva strategier för att avhjälpa problemet med outnyttjade förmåner, genom ytterligare förenklingar av processer och integrering i tillhandahållandet av förmåner och förbättrad insyn i de sociala trygghetssystemen, med stöd av digital teknik.

10. **Med tanke på de sociala och ekonomiska konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina måste förstärkningen av de befintliga sociala skyddsnäten samt riktade insatser för att stödja de mest utsatta fortsätta.** På EU-nivå och nationell nivå bör man fortsätta att prioritera åtgärder som syftar till att mildra de ekonomiska konsekvenserna av stigande energipriser, särskilt för låginkomsthushåll, insatser för att bekämpa den ökande hemlösheten och utestängningen från bostadsmarknaden, stöd till utsatta familjer och barn samt fortsatt stöd till ukrainska flyktingar för att de ska få tillgång till grundläggande tjänster och arbetsmarknaden.

11. **Mot bakgrund av ett åldrande samhälle, en föränderlig ekonomi och en föränderlig arbetsmarknad bör insatserna för att säkerställa både tillräckliga och hållbara pensionssystem upprätthållas.** Insatser för att anpassa pensionsåldern eller karriärkraven, förmåner eller ackumuleringsgrader för att återspegla utvecklingen av den förväntade livslängden bör kompletteras med strategier för aktivt åldrande och flexibla arbetslösningar, inbegripet möjligheten att kombinera pensioner med förvärvsinkomster, samt säkerställa en rättvis behandling av arbetstagare som kom in tidigt på arbetsmarknaden och har ett långt yrkesliv bakom sig. Dessutom bör politiken göra det lättare för arbetstagare med olika typer av atypiska arbeten och egenföretagare att få tillgång till pensionssystemen. För att komma till rätta med den ihållande pensionsklyftan mellan kvinnor och män kommer det att krävas ett ökat och bättre deltagande av kvinnor på arbetsmarknaden, genom insatser för att ta itu med löneskillnaden mellan kvinnor och män, stödjande politik för personer med omsorgsansvar – inbegripet tillgång till högkvalitativ och överkomlig vård, åtgärder för lika föräldraskap för att underlätta återinträde på arbetsmarknaden efter ett avbrott i yrkeslivet samt omsorgspoäng eller andra mekanismer, som tillhandahålls för att kompensera omsorgsgivare (främst kvinnor) för den tid de tillbringar utan avlönat arbete för att ta hand om familjemedlemmar.
12. **Covid-19-pandemin belyste behovet av att stärka de nationella hälso- och sjukvårdssystemens kapacitet att förbättra befolkningens hälsoresultat och bättre reagera på framtida kriser.** I detta syfte är en starkare integration och samordning mellan hälso- och sjukvårdssektorn och den sociala sektorn av avgörande betydelse. Att omorientera tillhandahållandet av tjänster från sjukhus till primärvård förblir en central prioritering, bland annat genom investeringar i nya primärvårdsenheter, ökad användning av e-hälsolösningar och ett förnyat fokus på förebyggande av sjukdomar och hälsofrämjande. Kapaciteten hos den medicinska personalen bör stärkas, bland annat genom ökade utbildningsmöjligheter och stödåtgärder för att göra läkaryrket mer attraktivt. Det behövs en anpassning av incitamenten på regional och subregional nivå samt nationella ramar för kvalitetsbedömning för att ta itu med den ojämlika fördelningen av hälso- och sjukvårdspersonal och för att säkerställa rättvisa mellan regionerna.

13. **Med tanke på den åldrande befolkningen i EU är det nödvändigt att säkerställa tillgång till adekvat, överkomlig och högkvalitativ långvarig vård och omsorg².** Det sociala skyddet för långvarig vård och omsorg bör förbättras, så att långtidsvården ges i rätt tid, är heltäckande och överkomlig för dem som behöver den. Tillgången till långvarig vård och omsorg bör säkerställas i alla miljöer, bland annat genom att utveckla och/eller förbättra vård i hemmet och samhällsbaserad vård och med särskild uppmärksamhet på att ta itu med territoriella skillnader. Kriterier och standarder av hög kvalitet bör säkerställas i alla miljöer för långvarig vård och omsorg, och kvalitetssäkringen bör stärkas för att bemöta befintliga strukturella svagheter i tillhandahållandet av vård och omsorg, vilket också återspeglar den ökande mångfalden av vård- och omsorgstjänster, vårdmiljöer och preferenser bland vårdanvändarna. Det behövs personcentrerade strategier och integrerat tillhandahållande av tjänster, tillsammans med förebyggande åtgärder och stöd för självständigt boende i alla vårdmiljöer. Kompetensbehov och brist på arbetstagare bör åtgärdas, bland annat genom att säkerställa rättvisa arbetsvillkor. Insatser för att stärka tillhandahållandet av högkvalitativ formell vård bör åtföljas av åtgärder för att ge stöd till anhörigvårdare, bland annat genom utbildning, rådgivning, psykologiskt stöd, avlastningsvård, stöd för balans mellan arbetsliv och omsorgsansvar samt ekonomiskt stöd.
14. **I ett bredare vårdssammanhang behövs också åtgärder för att förbättra tillgången till förskoleverksamhet och barnomsorg av god kvalitet och till ett överkomligt pris** för att stödja utvecklingen av barns välbefinnande, färdigheter och kompetens, bryta fattigdomsöverföringen mellan generationerna och stödja föräldrarnas deltagande på arbetsmarknaden.
15. **Insatserna för att förbättra täckningen och tillräckligheten i systemen för socialt skydd, pensioner, hälso- och sjukvård och långvarig vård och omsorg bör kompletteras med överväganden om hur dessa system ska finansieras, eftersom tillräcklighet och hållbarhet går hand i hand.** Även om balansen mellan olika finansieringskällor fortfarande är specifik för varje medlemsstat skulle det vara lämpligt att fortsätta diskussionerna om nya och alternativa finansieringskällor. Medlemsstaterna bör fortsätta att använda befintliga EU-medel, särskilt Europeiska socialfonden+ och faciliteten för återhämtning och resiliens, till stöd för sina reformansträngningar.

---

² Utan att det påverkar de pågående förhandlingarna om rådets rekommendation om tillgång till högkvalitativ långtidsvård till ett överkomligt pris (COM (2022) 441)

16. Den **europiska planeringsterminen fortsätter att vara ett effektivt samordningsverktyg** när det gäller att stödja hållbar ekonomisk tillväxt för alla, konkurrenskraft, sysselsättning och adekvat socialt skydd och social delaktighet. Eftersom många av de reformåtgärder som vidtagits av medlemsstaterna ingår i de nationella planerna för återhämtning och resiliens är det fortfarande viktigt att rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) och dess rådgivande organ är nära involverade i den pågående övervakningen av genomförandet av dessa planer.
17. För att stärka det sociala Europa och stödja genomförandet av den europeiska pelaren för sociala rättigheter på EU- och medlemsstatsnivå bör, med vederbörlig hänsyn till respektive befogenheter, **en konstruktiv dialog upprätthållas mellan EU-institutionerna, medlemsstaterna, arbetsmarknadens parter och organisationer i det civila samhället.**
18. Europeiska kommissionen uppmanas att beakta ovanstående politiska vägledning inom det förberedande arbetet för den årliga strategin för hållbar tillväxt 2023.